

אייר התשע"ה

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

מה מלמד המבנה של פרשת הברכות והקללות

לפרשת בחוקותי (על פי שיעור של הרב אלחנן סמט)

6. ויקרא כ"ו יד-מ"ו:

יד ואם-לא תשמעו לי ולא תעשו את כל-המצוות האלה .
טו ואם-בחקתי תמאסו ואם את-משפטי תגעל נפשכם
לבתי עשות את-כל-מצותי להפרכם את-בריתי .טז
אף-אני אעשה-זאת לכם והפקדתי עליכם בהלה את-
השחפת ואת-הקדחת מכלות עינים ומדיבת נפש
וירעתם לריק זרעכם ואכלהו איביכם .יז ונתתי פני בכם
ונגפתם לפני איביכם ורדו בכם שנאיכם ונסתם ואין-
רדף אתכם .

יח ואם-עד-אלה לא תשמעו לי ויספתי ליסרה אתכם
שבע על-חטאתיכם .יט ושברתי את-גאון עיניכם ונתתי
את-שמכם כפרזל ואת-ארצכם כנחשה .כ ותם לריק
כחכם ולא-תתן ארצכם את-יבולה ועץ הארץ לא יתן
פריו .

כא ואם-תלכו עמי קרי ולא תאבו לשמע לי ויספתי
עליכם מכה שבע כחטאתיכם .כב והשלחתי בכם את-
חית השדה ושפלה אתכם והכריתה את-בהמתכם
והמעיטה אתכם ונשמו דרכיכם .

כג ואם-באלה לא תנסרו לי והלכתם עמי קרי .כד
והלכתי אף-אני עמכם בקרי והפיתי אתכם גם-אני שבע
על-חטאתיכם .כה והבאתי עליכם חרב נקמת נקם-
ברית ונאספתם אל-עריכם ושלחתי דבר בתוככם ונתתם
ביד-אויב .כו בשברי לכם מטה-לחם ואפו עשר נשים
לחמכם בתנור אחד והשיבו לחמכם במשקל ואכלתם
ולא תשבעו.

כז ואם-בזאת לא תשמעו לי והלכתם עמי בקרי .כח
והלכתי עמכם בחמת-קרי ויסרתי אתכם אף-אני שבע
על-חטאתיכם .כט ואכלתם בשר בניכם ובשר בנותיכם
תאכלו .ל והשמדתי את-במתיכם והכרתי את-חמניכם
ונתתי את-פגריכם על-פגרי גוליכם ונגעלה נפשי

1. ויקרא כ"ה א:

וידבר ה' אל משה בהר סיני לאמר.

2. ויקרא כ"ו, מ"ו:

אלה החקים והמשפטים והתורות אשר נתן ה' בינו ובין
בני ישראל בהר סיני ביד משה.

3. תנחומא ראה, ד:

שלא יאמרו הבריות: כשבא משה לברכנו – מעט ברכנו.
וכשבא לקללנו – הרבה קללנו. כיצד? הקללות שבתורת
כהנים שלושים פסוקים חסר אחד. והברכות – אחד
עשר!

4. ראב"ע בסוף פירושו לפסוק יג:

וריקי מוח אמרו כי הקללות רבות מהברכות, ולא אמרו
אמת. רק נאמרו הברכות כלל, ונאמרו בקללות פרטים
ליירא ולהפחיד השומעים. והמסתכל היטב – יתברר לו
דברי.

5. ר' נפתלי הירץ ויזל ב'ביאורי' לספר ויקרא בפירושו
לפסוק טז:

ויותר מזה (- ממה שאמר ראב"ע) אני אומר: שהברכות
רבות מקללות! ואם תשים לבבך לדברינו בענין
מחלוקת (- חלוקת) הברכות והקללות – תבין מריבוי
הקללות חסדי ה' ורחמיו על עמו.

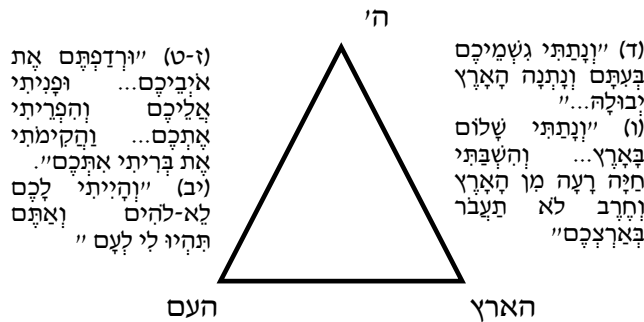
שהרי בברכות הבטיח שאם ילכו בחוקותיו, ישיגו מיד
סדרי הברכות כולם עד בלי די, ואם כן אם ימאסו
בחוקותיו להפר בריתו, היה ראוי שיחולו עליהם מיד
הקללות הקשות כולם! ומן הכתובים אנו למדין שגם
אם ימאסו ויפרו, לא ישיגו הקללות כאחת, אלא
בראשונה יענם בתולדות קלות להחרידם, אולי ישובו.
ואם לא ישובו, ישלח בסדר אחד. ואם עדיין לא
ישובו, ישפטם בסדר השני. ואם יעמדו במרדם, ישיגו
הסדר השלישי והרביעי, ואם בכל זאת לא ישובו, אז
תשיגם הקללה הגדולה עד לאין מרפא.

8. המשולש בפרשת בהר :

(כ"ה, ז) "ויקראתם דרור בארץ לכל ישיביה... ושבתם איש אל אחוזו ואיש אל משפחתו תשובו".

9. המשולש בפרשת בחוקותי :

(ה-ו) "ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם... ושבתם ואין מחריד". (י-יא) "ואכלתם ישון נושן... ונתתי משפני בתוכם".

10. רד"צ הופמן בפירושו את ייחודו של המחזור החמישי:

האיום החמישי – אבדן גמור של המדינה, חורבן המקדש ופיזור העם... הגלות היא העונש הקשה ביותר שנועד לאומה. מנותקת מאדמת המולדת ונדחית אל הנכר, לא תוכל לחדש את נעוריה בהיקבצה לעם אחד ובמקום אחד, כי אם יתפזרו אבריה לארבע רוחות העולם, וכך ימשיך כל אחד בפני עצמו את חייו האומללים.

אתכם. לא ונתתי את-עריכם חרבה והשמותי את-מקדשיכם ולא אריח בריח ניהחכם. לב והשמתני אני את-הארץ ושמו עליה איביכם הישבים בה. לג ואתכם אזרה בגוים והריקתי אחריכם חרב והיתה ארצכם שממה ועריכם יהיו חרבה. לד אז תרצה הארץ את-שבתתיה כל ימי השמה ואתם בארץ איביכם אז תשבת הארץ והרצת את-שבתתיה. לה כל-ימי השמה תשבת את אשר לא-שבתה בשבתתכם בשבתתכם עליה. לו והנשארים בכם והבאתי מרד בלבכם בארצת איביהם ורדף אתם קול עלה נדף ונסו מנסת-חרב ונפלו ואין רדף. לז וכשלו איש-באחיו כמפני-חרב ורדף אין ולא-תהיה לכם תקומה לפני איביכם. לח ואבדתם בגוים ואכלה אתכם ארץ איביכם. לט והנשארים בכם ימקו בעונם בארצת איביכם ואף בעונת אבתם אתם ימקו. מ והתודו את-עונם ואת-עון אבתם במעלם אשר מעלו-בי ואף אשר-הלכו עמי בקרי. מא אף-אני אלד עמם בקרי והבאתי אתם בארץ איביהם או-אז יכנע לבבם הערל ואז ירצו את-עונם. מב וזכרתי את-בריתי יעקוב ואף את-בריתי יצחק ואף את-בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר. מג והארץ תעזב מהם ותרח את-שבתתיה בהשמה מהם והם ירצו את-עונם יען וביען במשפטי מאסו ואת-חקתי געלה נפשם. מד ואף-גם-זאת בהיותם בארץ איביהם לא-מאסתים ולא-געלתים לכלתם להפר בריתי אתם כי אני ה' אלקיהם. מה וזכרתי להם ברית ראשנים אשר הוצאתי-אתם מארץ מצרים לעיני הגוים להיות להם לאלהים אני ה'. מו אלה החקים והמשפטים והתורת אשר נתן ה' בינו ובין בני ישראל בהר סיני ביד-משה.

7. רד"צ הופמן

1. והתודו את עונם ואת עון אבתם...
2. ואף אשר הלכו עמי בקרי – "גם זה שייך אל הווידוי"
3. אף אני אלד עמם בקרי – "הם יתודו שעוונותיהם גרמו להם את העונש שהגיע להם"
4. והבאתי אתם בארץ איביהם – "אינו אלא המשך של 'אף אני אלד' והוא חלק מן הווידוי".

11. בין הקלות לברכות

ארבעת מחזורי הקלות

מחזור א

טז	וְזָרַעְתֶּם לְרִיק זֵרַעְכֶם	ה	וְהִשִּׁיג לָכֶם דִּישׁ אֶת
יז	וְנָתַתִּי פָנֶי בָכֶם	ט	בְּצִיר וּבְצִיר יִשִּׁיג אֶת
	וְנִגְפְתֶם לִפְנֵי אֵיבֵיכֶם	ח	זֶרַע
	וְנִסַּתֶם וְאִין רִדְף	ז	וּפְנִיתִי אֵלֵיכֶם
	אֶתְכֶם	ח	וְנִפְלוּ אֵיבֵיכֶם לִפְנֵיכֶם
			לְחָרֵב
			וְרִדְפְתֶם אֶת
			אֵיבֵיכֶם... וְרִדְפוּ
			מִכֶּם...

מחזור ב

יט	וְשִׁבְרִיתִי אֶת גְּאוֹן	יג	וְאֶשְׁבֵּר מִטַּת עַלְכֶם
	עֵזְכֶם	ד	וְאוֹלָדְךָ אֶתְכֶם
כ	וְנָתַתִּי אֶת שְׁמִיכֶם		קוֹמְמִיּוֹת
	כְּבָרָזָל		וְנָתַתִּי גִשְׁמִיכֶם בְּעֵתֶם
	וְלֹא תִתֶּן אֶרְצְכֶם אֶת		וְנָתַתְנָה הָאָרֶץ יְבוּלָהּ
	יְבוּלָהּ		וְעַץ הַשָּׂדֶה יִתֶּן פְּרִיּוֹ.
	וְעַץ הָאָרֶץ לֹא יִתֶּן		
	פְּרִיּוֹ.		

מחזור ג

כב	וְהִשְׁלַחְתִּי בָכֶם אֶת	ו	וְהִשְׁבַּתִּי חִיָּה רְעָה מִן
	חֵית הַשָּׂדֶה	ט	הָאָרֶץ
	וְשִׁפְלָה אֶתְכֶם...		וְהַפְּרִיתִי אֶתְכֶם
	וְהִמְעִיטָה אֶתְכֶם		וְהִרְבִּיתִי אֶתְכֶם

מחזור ד

כד	וְהִבַּאתִי עֲלֵיכֶם חָרֵב	ו	וְחָרֵב לֹא תֵעָבֵר
	נִקְמַת נֶקֶם בְּרִית	ט	בְּאֶרְצְכֶם
	וְנִאֲסַפְתֶּם אֶל עַרְיֵיכֶם	ה	וְהִקִּימְתִי אֶת בְּרִיתִי
	בְּשִׁבְרֵי לָכֶם מִטָּה		אֶתְכֶם
	לָחֶם... וְאָכַלְתֶּם וְלֹא		וַיִּשְׁבַּתֶּם לְבַטָּח
	תִּשְׁפְּעוּ		בְּאֶרְצְכֶם
			וְאָכַלְתֶּם לְחֶמְקֶם
			לְשִׁבַע

המחזור החמישי

ל	וְנִגְעָה נֶפְשֵׁי אֶתְכֶם	יא	וְלֹא תִגְעַל נֶפְשֵׁי
	וְהִשְׁמוֹתִי אֶת		אֶתְכֶם ²⁶
לא	מִקְדָּשֵׁיכֶם		וְנָתַתִּי מִשְׁפָּנִי בְּתוֹכְכֶם
לז	וְלֹא אָרִיחַ בְּרִיחַ	יג	וְאֹלְדְךָ אֶתְכֶם
	נִיחֻחְכֶם		קוֹמְמִיּוֹת ²⁷
	וְלֹא תִהְיֶה לָכֶם		
	תְּקוּמָה לִפְנֵי אֵיבֵיכֶם		